



# KWETSBAAR IN MEERVOUD

## OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD EN MIDDELENGEBRUIK EN -MISBRUIK

[johan.deklerck@law.kuleuven.be](mailto:johan.deklerck@law.kuleuven.be)



1. INLEIDING

2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

5. BESLUIT

# 1. INLEIDING

- \* druggebruik heeft veel betekenissen:
  - . *roes en genot*
  - . *vlucht, verdoezelen van pijnervaringen*
  - . *zelfdestructie: er niet (meer) willen zijn*
  
- \* jongeren zijn hier kwetsbaar, de ene meer dan de andere, om psychologische en sociologische redenen
  
- \* druggebruik is niet een puur individuele aangelegenheid
  
- \* druggebruik gebeurt in een bredere maatschappelijke context
  - . *verschuivende normativiteit*
  - . *bekendheid en gewoon-heid van druggebruik*
  - . *van collectieve druk (consensus) naar individuele ver-antwoord-ing*



1. INLEIDING

**2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR**

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

5. BESLUIT

# DE KWETSBARE ADOLESCENTIE (I)

- \* *een existentieel ingrijpende periode, met metafysisch karakter:*
  - . diep existentieel ingrijpend, naar een totaal nieuw 'zijn':
  - . oefening in relaties en (gender-)identiteit, man zijn, vrouw zijn
  - . identiteitsverwerving en 'peers' -> deviante peers?
  - . volwassenen ondergeschikt aan leeftijdsgenoten -> deviante peergroepen?
  - . brugidentiteiten: poging tot (tijdelijke) identiteitsverwerving
  
- \* *een moeilijk ontwikkelingsproces tussen auto- en heterodestructie:*
  - . een existentiële zoektocht: grenzen zoeken, grenzen verkennen
  - . autodestructie: druggebruik, anorexie, automutilatie, depressie, zelfmoord(pogingen), zelfhaat en gevoelens van inferioriteit
  - . heterodestructie: piek van delinquentie, geweld & agressie, pesten, conflicten, vandalisme,...

# DE KWETSBARE ADOLESCENTIE (II)



## \* *Adolescentie en drugproblematiek*

- . *grenzen verkennen, experimenteren -> ook op het vlak van drugs*
- . *peergroup-gebeuren en deviante peers en groepsdruk*
- . *'normative belief' en het verlangen erbij te horen:*
  - . vaak erg verkeerde opvattingen ("alle grote jongens doen het")
  - . problematisch, voor jongeren die naar ouderen opkijken
- . *redelijk goed bij te sturen groep:*
  - . (meestal) relatieve schade
  - . voorbijgaand in veel gevallen
  - . risicovolle "grensgang"
  - . relationele nabijheid en ondersteuning en goede informatie helpen



1. INLEIDING

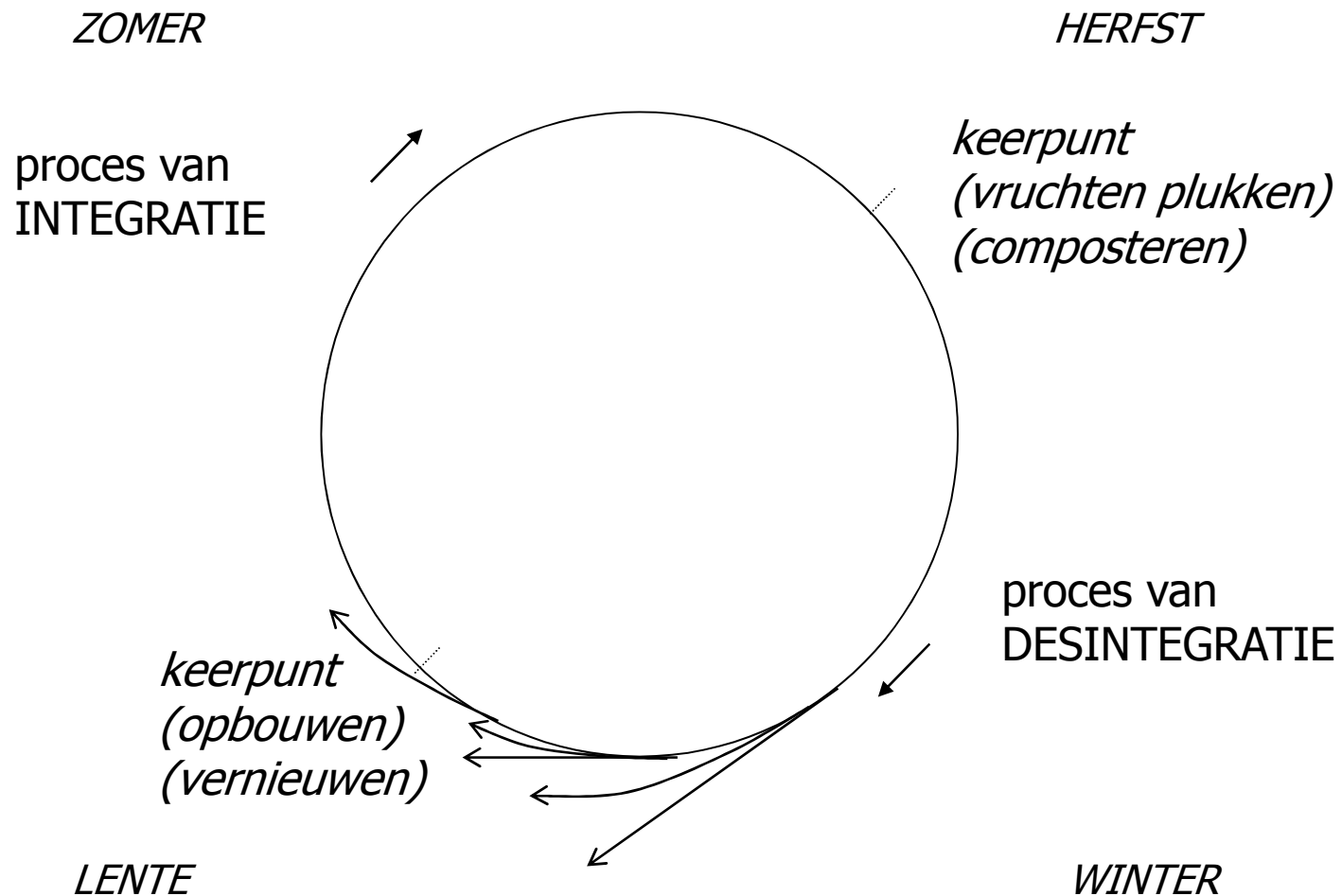
2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

**3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD**

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

5. BESLUIT

# DE CYCLUS VAN INTEGRATIE-DESINTEGRATIE



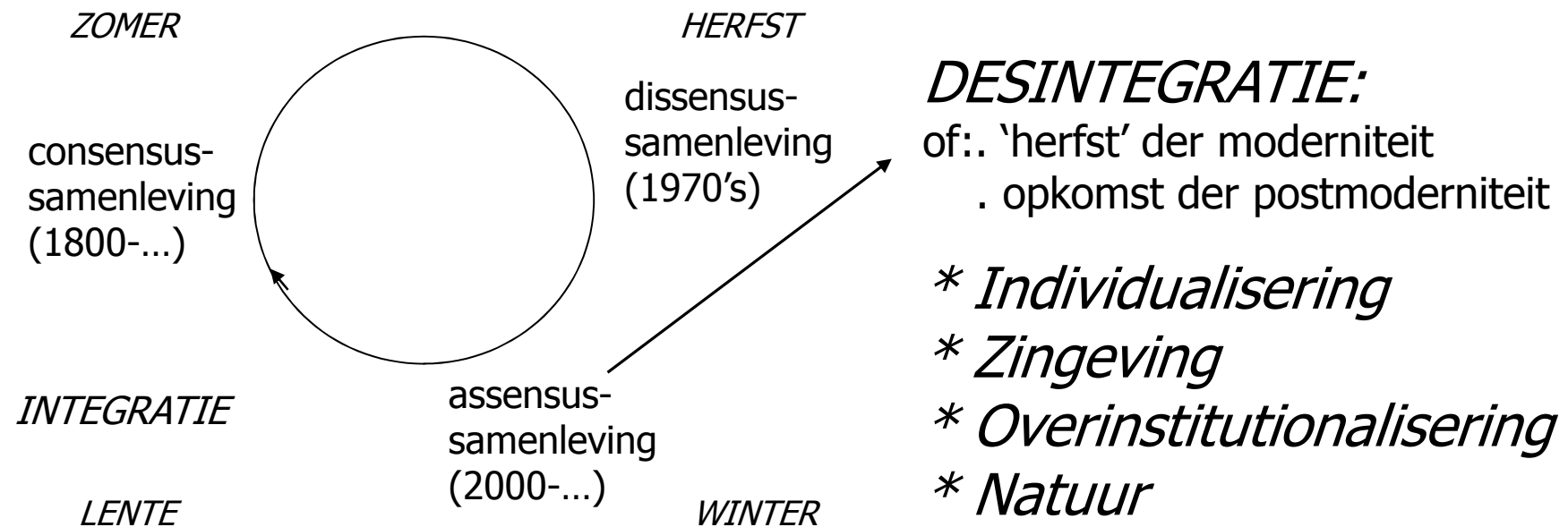


# EEN SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE

## Herfsttijd der moderniteit:

\* *150-200 jaar natiestaten: van 'lente' naar 'herfst', of:*

\* *Van een consensus-, naar dissensus-, naar assensusamenleving*



# EEN SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE



## \* PERSOONLIJK

- . *herfst-wintergevoel*
- . *gevoel van controleverlies*
- . *angst en onveiligheidsgevoelens*

## \* MAATSCHAPPELIJK

- . *afbrokkeling van de traditionele structuren*
- . *groeiende afstanden, toename aan conflicten*

## \* NOOD AAN HERBRONNING

- . *nood aan contextualisering: "de wereld?"*
- . *inhoudelijke verankering: "ikzelf, mijn existentie?"*

# DRIE TIJDPERKEN IN 200 JAAR MODERNITEIT: consensus – dissensus – assensus

*ZOMER*

*HERFST*

CONSENSUS-  
SAMENLEVING  
1800 -

DISSENSUS-  
SAMENLEVING  
1970 -

proces van  
INTEGRATIE

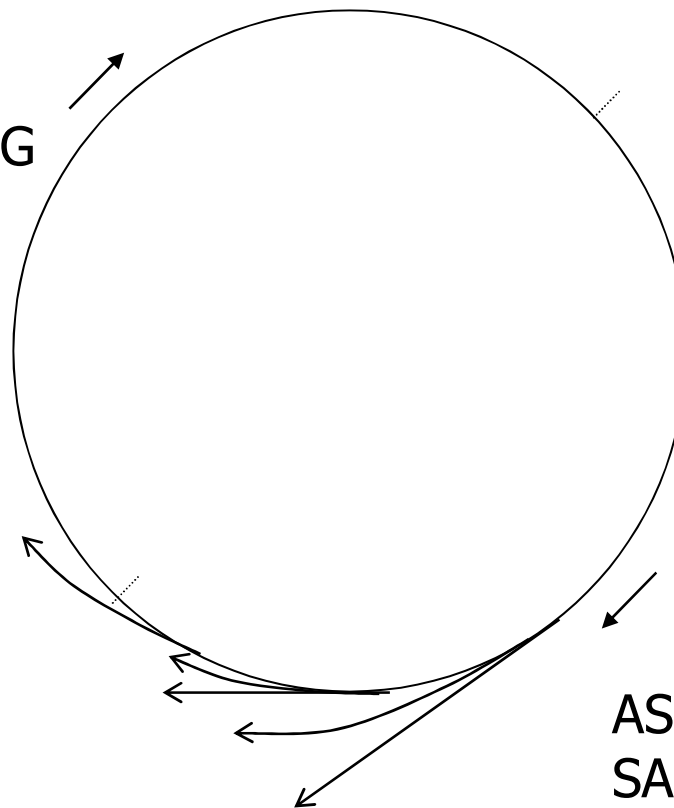
proces van  
DESINTEGRATIE

*LENTE*

*WINTER*

ASSENSUS-  
SAMENLEVING  
2000 -

[johan.deklerck@law.kuleuven.be](mailto:johan.deklerck@law.kuleuven.be)



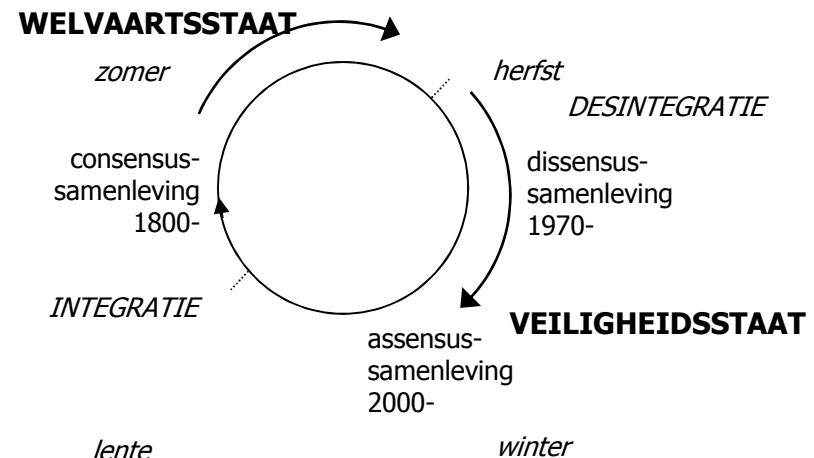
# EEN SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE

## van welvaarts- naar veiligheidssamenleving

### \* *welvaartssamenleving:*

*(streven naar) welvaart als dominant thema:*

- . groei en expansie
- . integratie als dynamiek (lente-zomer)
- . hoogtepunt: golden sixties
- . toekomst als verlangen



### \* *veiligheidssamenleving:*

*(streven naar) veiligheid als dominant thema:*

- . recessie en inkrimping
- . desintegratie als dynamiek (herfst-winter)
- . crisissen als rode draad
- . toekomst als dreiging

# OF: ... NAAR EEN VEILIGHEIDSSAMENLEVING (I)



## *VEILIGHEID:*

- Ontstaan van de risicosamenleving (U. Beck), het preventie- en veiligheidsdiscours in de politiek, de media, de publieke opinie;
- Veiligheidsobsessie, met criminaliteit in de (semi-)publieke sfeer als focus;
- 'Existential Insecurity' (Z. Bauman) - 'Ontological Insecurity' (A. Giddens);

# EN: ... NAAR EEN BEMIDDELINGSSAMENLEVING (II)



## *INTOLERANTIE EN CONFLICTEN:*

- van macro-conflicten naar een opeenstapeling van micro-conflicten
- onderhandeling op alle maatschappelijke domeinen
- opkomst van bemiddeling: dader-slachtoffer, familie, milieu, arbeid, intercultureel, school, internationaal, buurt, etc.

# OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

## herfst/winter der moderniteit (I)



*\* JONGEREN ALS "ZONDEBOKKEN" VAN DE MAATSCHAPPELIJKE ONZEKERHEID (EXISTENTIAL INSECURITY)*

- . 'delinquentie' in de publieke ruimte als makkelijk doelwit
- . overlast en tolerantie (0-tolerantie = 100% overlast)
- . weinig ontsnappingsmogelijkheid

# OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

## herfst/winter der moderniteit (II)



### \* *NIEUWE KWETSBAARHEID:*

- . de oude vormen kwetsbaarheid gaan verder:  
*bv. kansarmoede, maatschappelijke kwetsbaarheid*
- . sociale stratificatie wordt herverkaveld:  
*bv. opvoeding volgens de agenda, jongeren aan hun lot overgelaten in een verarmende weelde; ongelijke verdeling van risico's ('risk society'),*
- . problemen in 'goede' gezinnen
- . nieuwe kwetsbaarheid is steeds minder 'klasse-gebonden'



# OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

## herfst/winter der moderniteit (III)



- . de burger evolueert van moreel *object* (doen wat men ons oplegt) naar moreel *subject* (mens bepaalt zelf zijn 'goed en kwaad')
- . subjectieve *ervaringsethiek* is bepalend en niet meer de normatieve kaders
- . drugproblematiek:
  - . *laagdrempelige toegang, brede verspreiding en alombekendheid*
  - . *breed spectrum: van cola, pepdrankjes tot alcohol, drugs*
  - . *prikkels komen overal voor en worden verbonden met kicks, flashes*
- . wat mag? wat mag niet? waarom?
  - . *klassieke afkeuring werkt niet*
  - . *het ideaal van "het zorgeloze leven" en druggebruik bij idolen*
  - . *fysische beschadiging, risicogedrag (harm reduction)*
  - . *existentiële stuurlaosheid: existentiële schade door druggebruik*



1. INLEIDING

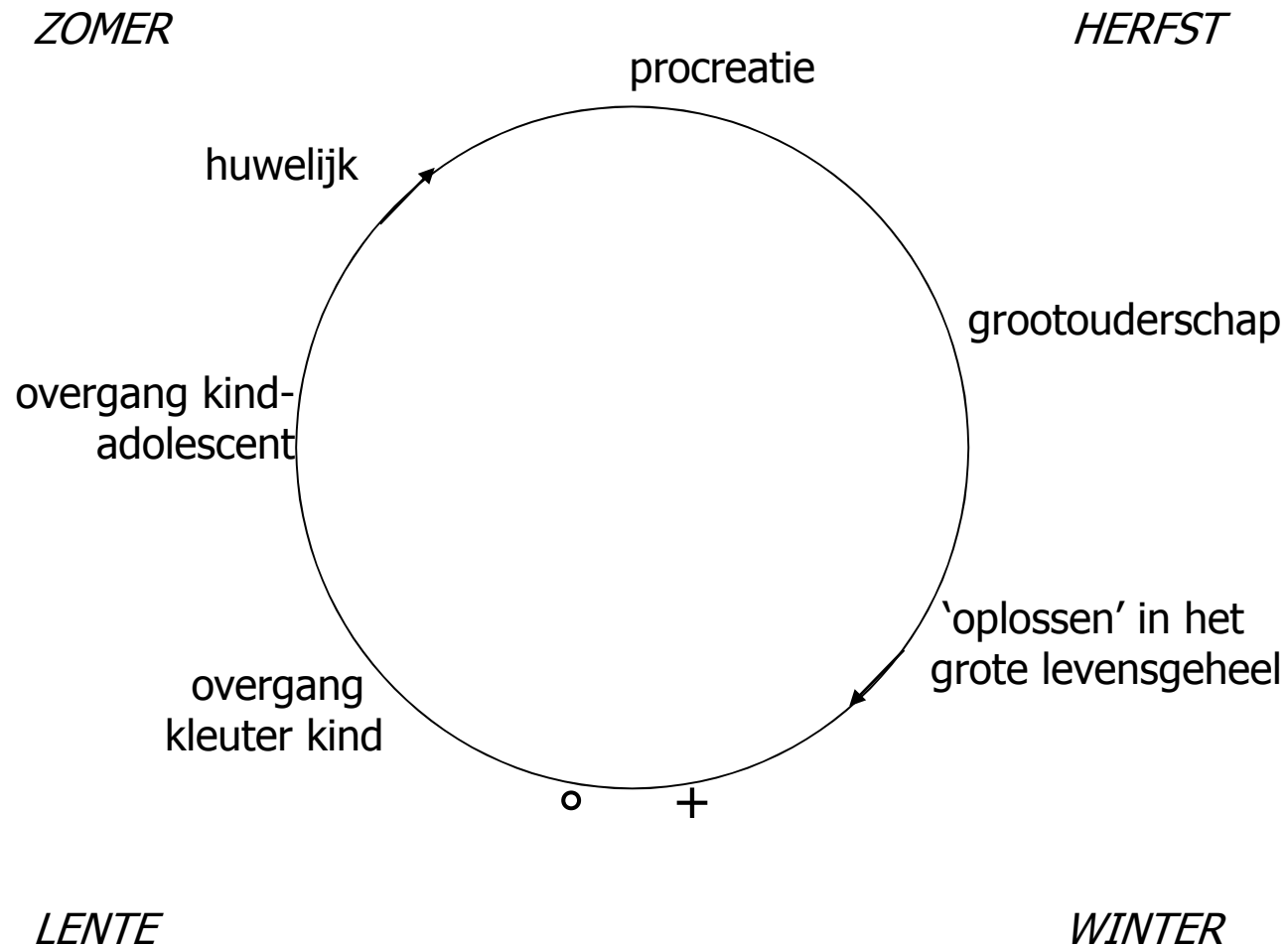
2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

**4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID**

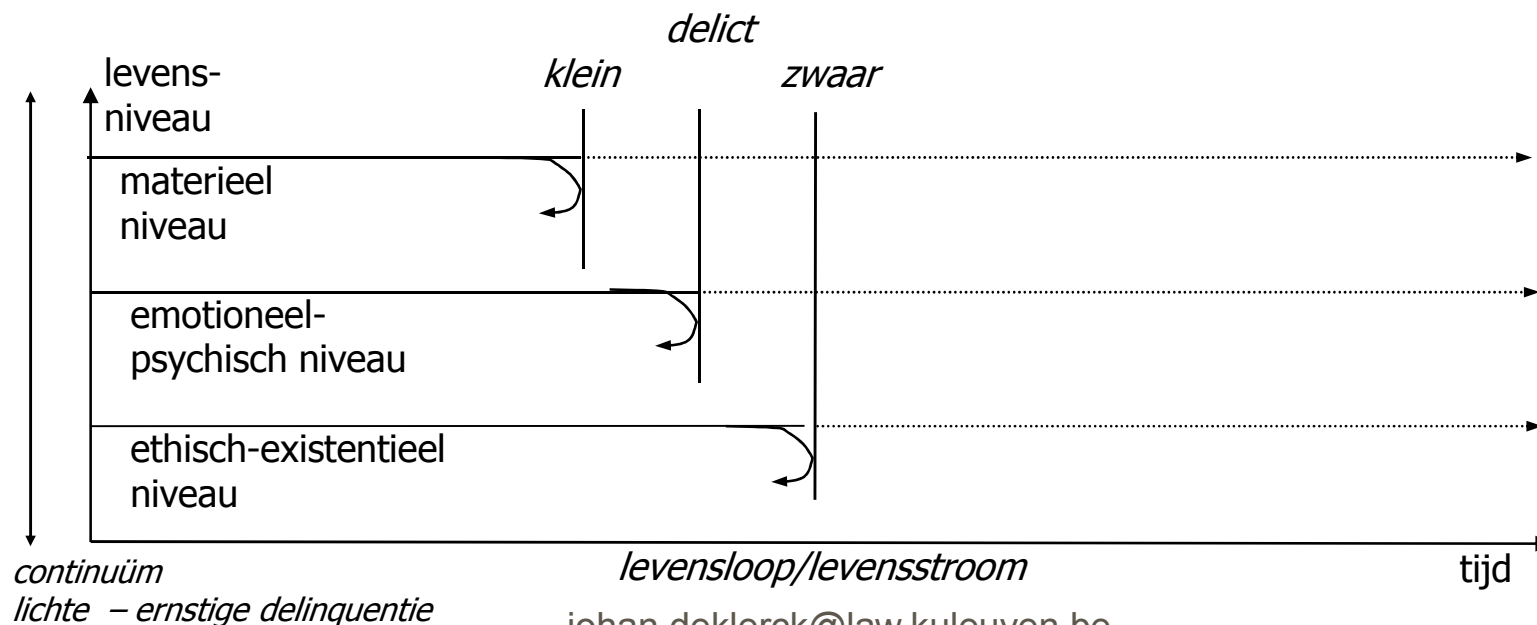
5. BESLUIT

# DE CYCLUS VAN HET LEVEN



# De-linq-uentie en de levensstroom

- *delinquentie als materieel, emotioneel, existentieel desintegratieproces*
- *een stop in de levensstroom -> VRIJHEIDSVERLIES*
- *existentiële volwassenheid*



# DE LEVENsstROOM, dader- en slachtofferschap



## VERLIES VAN DE VRIJHEID:

- . *"gijzeling", mentale gevangenisneming*
- . *vrijheid als een van de hoogste menselijke goederen*

## UITING:

- . *dialectiek tussen dader en slachtofferschap*
- . *pijn die niet verteert, composteert blijft woekeren*
- . *dit kan bewust en/of onbewust gebeuren*
- . *leidt tot destructief recht*
- . *puberteit en adolescentie: de jongere wordt "rechter"*

# Slachtofferschap, leed

## DESTRUCTIEF RECHT (I. Boszormenyi-Nagy) (1)

- \* begrip uit de familiale therapie (I. Boszormenyi-Nagy)
- \* relatie en loyaliteit tussen ouders en kinderen centraal
- \* existentieel recht op liefde, warmte, geborgenheid,...
- \* niet vervuld? -> destructief recht
- \* doel: de nul-rekening maken van een pijnlijk verleden
- \* destructief recht richt zich op ouders, significante derden
- \* kan zich uitbreiden: "die onderwijzer" -> "de school"

# Slachtofferschap, leed

## DESTRUCTIEF RECHT (verder uitgewerkt) (2)



\* is een *normaal* basismechanisme in de menselijke interactie:

. *onvriendelijk -> ik ook*

. *agressief benaderd in het verkeer -> ik ook*

. *te veel werk -> vervreemding bedrijfsgoederen*

. *te duur -> ontsnappen aan betaling*

\* van 'subtiel' (bv. onvriendelijk) tot 'totaal' (bv. vechtscheiding)

\* een alledaags, permanent en ononderbroken proces

\* vormen: keten, opkropping, escalatie (P. Patfoort, 2008)

\* doorbreken: pijnverwerking, menselijke ontmoeting

# JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

## diepere gekwetstheid en auto-/heterodestructie

\* *een moeilijk ontwikkelingsproces tussen auto- en heterodestructie:*

- . een existentiële zoektocht: grenzen zoeken, grenzen verkennen
- . autodestructie: druggebruik, anorexie, automutilatie, depressie, zelfmoord(pogingen), zelfhaat en gevoelens van inferioriteit
- . heterodestructie: piek van delinquentiegeweld & agressie, pesten, conflicten, vandalisme,...

\* *twee grote sporen:*

- . tijdelijk probleemgedrag: als men zijn plek vindt (>80%): *youth on the street*
- . persisterend probleemgedrag: 'slachtoffer'-jeugd (<15%): *youth of the street*

\* *een probleemjongere is steeds een jongere in de problemen:*

- . slachtoffers worden daders
- . slachtoffers worden slachtoffers (repetitieve victimisatie)



# JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

## drugproblematiek



### \* *druggebruik:*

- . is vaak existentieel noodzakelijk voor 'overleven'
- . verdooft problemen van existentiële orde
- . permanente pijnstiller, vluchtweg, er niet (meer) willen zijn
- . zelfdestructie en negatief zelfbeeld
- . helpt tegen minderwaardigheid, subassertiviteit

### \* *antwoord:*

- . is meestal erg moeilijk
- . druggebruik als 'symptoom' en niet (enkel) als 'oorzaak' van problemen
- . aanpak en preventie van druggebruik kan als men de existentiële gekwetstheid meeneemt
- . langdurige begeleiding, therapie,... op alle terreinen



1. INLEIDING

2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

**5. BESLUIT**

# BESLUIT



- ⌘ gebruiker en gebruiker is 'veelvoud'
  
- ⌘ drie maal kwetsbaar:
  - . *adolescentie -> "eens proberen, waarom niet?"*
  - . *maatschappelijke ontwrichting -> "kijk eens hoeveel... en wat 'n boost"*
  - . *diepere gekwetstheid -> "dan kan ik vergeten, dan een beetje rust"*
  
- ⌘ kwetsbaarheid in veelvoud -> aanpak in veelvoud:
  - . *niveau 1: corrigeren, overleg, ontmoediging: cognitief is veel mogelijk*
  - . *niveau 2: grenzen aan productie, toegankelijkheid, beeldvorming*
  - . *niveau 3: de diepere gekwetstheid dient meegenomen te worden*